

REGÉK ÉS MESÉK

*

BÁNFI JÁNOS

Bandi és Sandi.

Hol volt, hol nem volt, — de valahol mégis volt — volt egy szegény házaspár s annak három fia. A fiúk egyszer kimentek a mezőre burgonyát szedni. Mit gondolt, mit nem a legidősebbik, munka közben földhöz vágta a kapát s azt mondta: de már én többet nem kínlódom. Elmegyek világgá, szerencsét próbálok.

— Én is veled megyek, testvér, — monda a középső, — de a legkisebbik, a kinek Bandi volt a neve, azt mondta, hogy előbb csak vigyenek haza egy zsák burgonyát, aztán majd ő is velük megy.

Hazavitték hát a zsák burgonyát s miután három-három forintot tettek zsebükbe, búcsút vettek szüleiktől; de előbb megígérték, hogy egy év és egy nap múlva megint hazatérnek.

Első éjjel egy temető árkában kellett meghálniuk; de mielőtt lefeküdtek volna, Bandi még elment a szép sírköveket megnézni. Hát Istenem, alig lépett egyet-kettőt: egy koporsóba botlott bele.

— Szegény ember, — sóhajtá magában, — neked bizonyosan nem volt barátod, a ki eltemetett volna! Azzal levette a kabátját és neki állt sírt ásni.

Alig hogy ásni kezdett, egyszerre egy vad óriás lépett hozzá s ráförmedt:

— Mit akarsz itt? Ez a halott egy forintommal tartozik, s én addig nem engedem eltemetni, míg a tartozása nincs kifizetve!

— Itt a forint, — felelt Bandi, — de most kotródj innét!

Az óriás elment és Bandi tovább dolgozott. De újra megzavarták. Még sokkal vadabb külsejű óriás jött oda s ugyanazt mondta, a mit az első. Bandi ennek is adott egy forintot, mire ez is eltávozott. Nemsokára egy harmadik óriás is odaállított, de annak már három feje volt, és az is csak akkor távozott, mikor a forintját megkapta. Így aztán befejezhette munkáját, s miután a koporsót elföldelte, lefeküdt testvéreihez az árokba. Addig aludtak, míg másnap reggel a nap az arcukba nem sütött. Bandi elbeszélte, hogy mint fosztották meg három forintjától, de a bátyjai egy krajczárt se akartak neki adni.

Tovább mentek s időközben egy keresztúthoz értek, — ott aztán elváltak s kiki maga ment tovább. Bandi, a ki még fáradt volt a múlt éjjeli munkától, nemsokára leült az u, mellé s egy darabka kenyeret rágicsált. De alig hogy az első falatot lenyelte, egy koldus jött hozzá s kérte, hogy Isten nevében adna neki valamit.

— Pénzem nincs, — monda Bandi, — de ha kenyérrel megelégszel, azt szívesen megosztom veled.

A koldus a kenyeret is elfogadta, aztán leült melléje s jóízűen falatozott.

— Hát te hová, merre mégy? — kérde a koldus Banditól.

— Hej, azt magam sem tudom, — felelt Bandi, — elindultam szerencsét próbálni.

— No akkor veled tartok — monda a koldus — és szolgálád leszek.

— Az én szolgálám? — álmélkodott Bandi. — Hej, kedves bátyám uram, nincs nekem szükségem szolgálára, hisz magam is szegény legény-vagyok, s én is szolgálatba akarok állni.

— Jól van, jól, tudom én azt, ecsém. Te a múlt éjjel

eltemetted a testvéreimet. Még az éjjel megjelent a lelke s azt parancsolta nékem, hogy egy esztendeig szolgád legyek. Már ecsém, akarod, nem akarod, ez órától fogvást a gazdám vagy. Te a gazda Bandi, én meg a szolga Bandi, mert hát az én nevem is Bandi.

— No hát jól van, nem bánom, s ha úgy akarja kigyel-med, legyen úgy, — monda kicsi Bandi, s azzal tovább mentek.

Mentek, mentek, mendegéltek s még nap nyugtára egy nagy erdőbe értek. Annak az erdőnek a közepében egy renge-
teg nagy vár volt.

— Itt lakik az egyfejű óriás, a ki a bátyámat nem engedte eltemetni? — szólalt meg a szolga Bandi s mindjárt kopogtatott is az ajtón.

— Mit akartok?! — kiáltott le az óriás nagy mérgesen.

— Meg akarunk menteni, — ravaszkodott a szolga Bandi.

— A király ezer katonát küldött ellened, hogy elfogjanak, a miért annyi sok embert kiraboltál. Hanem, hogy a bátyámat enged-
tet eltemetni, azt most meghálálom neked.

— De hát mit tegyek? — siránkozott az óriás.

— Nincsen valahol biztos búvóhelyed?

— Van egy hét mértföld hosszú barlangom; a bejárata ott van a palotában.

— Az éppen jó lesz. Készíttess a katonáknak jó vacsorát, aztán bújj el, de ki ne gyere onnét, a míg nem szólítlak.

Az óriás úgy tett, a mint tanácsolták. Bandiék pedig rázárták az ajtót s mikor jóllaktak, kieresztették az óriás tehe-
neit és ökreit az istállókból s rettenetes nagy lármával keresz-
tül hajtották azokat a barlang csapóajtóján. Mikor ez meg-
történt, az öreg Bandi leszólt a barlangba:

— Itt vagy még, óriás?

— Itt vagyok, — felelt az óriás nagy szepegéssél.

— Hát féltél-e?

— Jaj, ne is kérdezd! A hideg is kirázott a nagy, erős ijedségtől. Ugyan, elmentek már a katonák?

— Még nem. Azt a híres éles kardodat keresik s azt mondják, hogy a míg azt meg nem találják, el nem mennek. Talán jobb lenne, ha szépen odaadnád.

— Azt nem adhatom, mert arra magamnak is nagy szükségem van.

— No, ha nem, akkor bújj el igen-igen jól, még pedig a barlang legrejtettebb szögletébe, különben halálfia vagy.

— Hát nem bánom, add oda nekik, — szepegett az óriás — ott van az ágyam alatt.

— Jól van, — monda az öreg Bandi, — aztán ha elmentek a katonák, előszólitlak.

Bandiék tovább nem törődtek az óriással, lefeküdtek az ágyába s reggelig jóízűen aludtak; reggel pedig tovább állottak.

Következő éjjel a kétfejű óriásnál hasonlatosképpen jártak el, ennek a láthatatlanná varázsoló köpenyét vitték el. Harmadik éjjel pedig a háromfejű óriástól azt a nagy bűvös csizmát vitték el, melyben az hét mértföldet tudott lépni. Negyedik éjjel már ott állottak a király palotája előtt.

— Ennek a királynak — monda az öreg Bandi — van egy leánya, a ki olyan büszke, hogy a kérőit mind elutasítja, azután megöleti őket, fejüket pedig karóba húztatja. A fekete királyt is elutasította s ez, szegény feje, szégyenében s bánatában a kardjába akart ereszkedni. De az ördög éppen abban a pillanatban termett mellette s azt mondta neki, hogy emiatt ugyan ne ölje meg magát, ő majd segít rajta. Hát segített is rajta. Mit csinált, mit nem a büszke királyleánynyal, azt nem tudom; elég az annak, hogy a királyleány megígérte, hogy ha tizenkét legénynek a feje karóba kerül, — akkor feleségül megy a fekete királyhoz. Olyan nagy most a hatalma a királykisasszonyon.

A ki pedig a királyleányt megkéri, három dolgot kell végzenie, és ha nem bírja, levágják a fejét és karóba húzzák. Tizenegy fej már karón éktelenkedik, most rajtad a sor, hogy szerencsét próbálj. *Isten erősebb, mint az ördög.*

Mikor ezt elmondta, kopogtatott az öreg Bandi.

— Mit akartok? — kérde az ajtónálló.

— A királyleány kezét akarom megkérni, — felelt a kicsi Bandi.

— Látod-e azokat a fejeket ottan? — kérde az őr.

— Látom hát; nem vagyok vak! De hát minek kérded? Az őr nagyot nevetett.

— Minek kérdem? Hát csak annak, mert egy hét se telik bele s a te fejed is ott lesz a többi között. Éppen a tizenkettedik.

— No majd meglátjuk!

— Jól van, hát gyertek be, bolondok!

Fölmentek a trónterembe, a hol a király trónusán ült és mellette a csodaszép királyleány ült aranyos széken.

— Azt hiszem, — monda a király, — a leányoméért jöttetek.

— Úgy van, felséges királyom, — felelt a kicsi Bandi.

— Nem tudom, nevessek-e vagy sírjak, — szólt a király, — mert ha nem tudjátok elvégezni a három főfeltételt, leányomnak feleségül kell mennie ahhoz az istentelen fekete királyhoz. De hát jól van. Hallgass ide. Ma éjjel a hálószobában hagyom a leányom ollóját, s ha reggel még ott találok, egy nappal meg van hosszabbítva az életed. A második napon a fekete királylyal versenyt kell futnod s ha legyőzöd, ismétlen egy nappal meghosszabbodik az életed. Harmadik nap vagy te hozod el az ő fejét, vagy ő a tiédet.

A király előbb jó vacsorát adatott nekik, aztán hálószobájukba vezette őket, s ott a királyleány ollóját az asztalra tette.

— Te csak fekédj nyugodtan le, — monda az öreg Bandi, mikor a király eltávozott— én majd magamhoz veszem a bűvös köpenyeget, s vigyázok, hogy az olló még reggel is az asztalon legyen.

De a kicsi Bandi sem bírt elaludni. Egyre csak az

ollót nézegette. Hanem mikor az óra éjfél ütött, az olló is eltűnt.

— Hol vagy, Bandi? — kérde, de senki sem felelt. Már most mindegy — gondolta magában — akár alszom, akár ébren vagyok, az olló eltűnt: vége az életemnek. Nagyon sóhajtott s elaludt.

De az öreg Bandi látott ám valamit, még pedig nagyon sokat. Mikor az óra éjfél ütött, látta, hogy a fal megnyílik s a nyílason a királyleány lép be, egyenest az asztalnak tart s elveszi az ollót. Tíz szolgáló leány kísérte le a folyóhoz, melynek partján állott a fekete király palotája, s ott csónakba szállottak.

— Én már benne vagyok, — monda a királyleány.

— Én is, én is, — mondák a leányok.

— De én is itt vagyok ám! — rikkantott közibök Bandi.

A lányok ijedten néztek körül, de senkit sem láttak. Átveztek hát a fekete király palotájába, a hol ittak, énekeltekés tánczoltak, hogy a ház is rengett a nagy dáridótól. A királyleány mindjárt átadta az ollót a királynak. Azt mondta:

— Tedd el, vagy ne tedd el, nekem mindegy. Tégy, ahogy akarsz.

— De bizony elteszem! — monda a király s egy tokot vett elő s abba rejtette.

De még se volt benne. Mert mielőtt a tokot bezárta volna, a láthatatlan Bandi az ollót kivette belőle és a zsebébe dugta.

Mikor kicsi Bandi reggel fölébredt, az olló ott volt az asztalon, az öreg Bandi pedig nyugodtan aludt. Kiugrott az ágyból s örömében tánczra kerekedett.

Hej, ámult a király, mikor reggel belépett a szobába s ott látta az ollót az asztalon.

— No, fiam, — monda, — a fejed ma még a nyakadon marad, hanem azért melegebb napod lesz ma.

Jött is délben a fekete király, hogy Bandival versenyt

fusson. Szűk ruhát viselt, haja rövidebb volt nyírva és arcza fekete volt, mint a holló. De Bandi most már nem nagyon félt: lábán volt a bűvös csizma. A királykisasszony maga adott jelt a futásra. Egyszerre iramodtak neki. Bandi oly gyorsan szaladt, mint a hulló csillag s hétszer is elérte a célát, míg a király egyszer. Mérgeződött a fekete király, de nagyon. Bandi pedig fűtyölt jókedvében.

— No csak fűtyölj, — dühöngött a fekete király, — holnap karóra tüzetem a fejedet.

— *Az ég hatalmasabb, mint a pokol!* — monda Bandi kegyesen.

Következő este a királyleány megint áteveztett szolgálóival a fekete király palotájába s az öreg Bandi is ott volt az ő láthatatlan köpenyegében. Ez alatt a köpenyeg alatt volt elrejtve az a híres, éles kard. A fekete királynak bezzeg nem volt ma este valami nagy kedve. Egy szót se szólt, a míg az asztalnál ültek. A királyleány unatkozott, s csakhamar visszasietett csónakjához, hogy hazaevezzen. A királyleányt kikísérte a csónakhoz, de Bandi hirtelen levágta a fejét és a köpenyeg alá dugta. E pillanatban nagyot sóhajtott a királyleány s imádkozott. A kicsi Bandira gondolt, kérte az Istent, hogy ne legyen annak a fiúnak semmi bántódása.

Másnap reggel kicsi Bandi ott találta a fekete király fejét az asztalán s mindjárt el is vitte a királyhoz.

Mondjam tovább, ne mondjam? A többit tudhatjátok. A szépséges királyleány felesége lett kicsi Bandinak. Lakodalmat csaptak, hét országra szólót. Kicsi Bandi magához vette szegény öreg édes apját, édes anyját, meg a két testvérét, a kik esztendő s egy napra hazakerültek vándorlásukból. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

A négy kívánság.

Egy hideg téli napon két szegény vándor bolyongott az országúton. Aznap már nagy és fárasztó utat tettek meg, s a hidegségtől és éhségtől annyira el voltak csigázva, hogy a lábuk már alig bírta őket.

Már jócskán sötét volt, mikor utolsó erejük megfeszítésével egy udvarházhoz értek, melynek ablakain keresztül barátságosan ragyogtak egy díszes karácsonyfa apró gyertyái.

Mert hát éppen karácsony este volt.

— No ezt jól eltaláltuk, — monda az idősebbik vándor.
— Itt bizonyosan szívesen fogadnak minket; karácsony este senkit sem szokás elutasítani. Hát csak kopogtassunk bátran.

S botjával szép csendesen megkopogtatta az ablakot.

— Mit akartok? — kérde a házigazda mérgesen, miután az ablakot kinyitotta és a didergő két vándort megpillantotta.

— Hát már e szent estén sincs békéje az embernek ezektől a haszontalan csavargóktól?

— Nem vagyunk mi csavargók, hanem szegény, de tisztességes vándorlegények, a kik egész nap gyalogoltunk étlen, szomjan, s most már nem birunk tovább menni a nagy fáradságtól, — felelt az egyik vándor reszkető hangon. — Adjon nekünk egy kis ennivalót s engedje meg, hogy pajtájában egy zsúp szalmán meghálhassunk. Jóságáért nagyon hálásak leszünk kegyelmednek.

— Eh mit, kell is nekem a ti hálátok! — válaszolt dölyfösen a paraszt. — Kotródjatok el! Az én házam nem koldusok és csavargók tanyája. Ha jó szerivel nem mentek el, a kutyámmal kergettetlek el innen!

Ez a fenyegetés használt. Sóhajtvá s lassú léptekkel távoztak el a vándorok a háztól, s tovább vánszorogtak a vak éjben. Szerencsére, nem kellett sokáig bolyonganiok, mert csakhamar ismét akadtak egy házra, a melynek egyetlen ablaka volt kivilágítva. Csak egy kis kunyhó volt, alacsony és szegényes, de a vándorok szívében mégis újra feléledt a remény, hogy itt menedéket fognak találni, s ez erőt adott nekik, hogy vánszorgó lépteiket meggyorsították.

— Itt is szerencsét próbálunk, monda az idősebbik vándor, mikor a kunyhó egyetlen kis ablaka alá értek. — Hátha itt több szerencsénk lesz, mert a gazdag emberek nem mindig a legjobbak. Nem ismerik a nyomorúságot, tehát érzéktelenek a mások nyomora iránt. Ezzel kopogtatott s ezedező hangon kért attól az embertől, ki az ablakot kinyitotta, egy kis ételt és éjjeli szállást.

— Nagyon szívesen, — felelt a kunyhó daróczruhas gazdája barátságosan, — csak jertek be, szegény emberek!

A vándorok beléptek. Egyetlen egy szoba volt a kunyhóban; de bár szegényes volt ez a szoba, mégis tiszta volt és csinos. A gazda — szegény munkás ember — és neje éppen vacsoráltak s a vendégeket is megkínálták a kásával, mely az asztalon párolgott.

— Pecsényét, kalácsot nem adhatunk, — szólta a szelíd, jóságos arczú asszony — de a kásánkat szívesen megosztjuk veletek. Hiszen ma az éhes madarat is megeteti a keresztény ember, annál inkább a nyomorgó embereket.

A két vándor nem igen kérte magát. Leültek s egy rövid ima után derekasan neki láttak a kásának. Mikor pedig jóllaktak, egy keveset még beszélgettek, azután pedig kérték gazdájukat, mutassa meg nekik az istállót, hogy lepihenhessenek.

De az asszony azt mondta:

— Ti egész nap talpon voltatok, tehát fáradtak vagytok s ki kell magatokat aludnotok. Mi minden éjjel derékaljon hálunk, ez éjjel tehát szalmával is beérhetjük. Csak feküdjete le az ágyunkba.

A vendégek eleget szabadkoztak, de mikor a házaspár az istállóba ment, nem maradt egyéb hátra, mint hogy az ágyba feküdjenek.

Másnap reggel a vándorok, miután reggelijüket elköltötték, el akartak indulni, de gazdájuk nem engedte.

— Az ünnepeket nálunk töltitek, — monda a házi gazda. — Ma reggel húst, kenyeret és egy hordócska bort kaptunk ajándékba, van tehát enni és inni való elég. Maradjatok csak nálunk, nekünk úgy sincsenek sem ismerőseink, sem rokonnaink, a kik meglátogatnának s így nagyon pusztá lenne házunk nélkületek e szép ünnepnapokon.

— Ugy, úgy, — erősködött az asszony, — maradjatok csak itt, ez lesz a mi legszebb karácsonyi örömünk.

A vándorok ott maradtak a kunyhóban. És nem is bánták meg, mert a szegény, de jószívű emberek mindent elkövettek, hogy minél jobban érezzék magokat a vándorok.

Mikor az ünnepek elmúltak és a vándorok elbúcsúztak, azt monda az egyik vándor:

— Nagyon sajnáljuk, hogy ezt a tömérdek jót, a mivel elhalmoztatok, semmivel sem hálálhatjuk meg, csak egy „Isten fizessé“-vel. Hiszen csak ne volnánk szegény emberek!...

— No, no, — monda a gazda — szót sem érdemel. Szállást adtunk, mert embertelenség lett volna, ha karácsony estén másképp cselekszünk vala. A ti hálátok és áldásotok kedvesebb nekünk a pénznél.

— Biz' úgy van, — tévé hozzá az asszony, — nekünk ugyan derekasan hozzá kell látnunk, ha tisztességesen meg

akarunk élni; de mind a ketten, hála Istennek, egészségesek vagyunk, s még sohasem feküdtünk le este éhesen.

— Igazad van, asszony, — szólt a férfi, — s nekem csak az az egy kívánságom, s csak arra kérem Istent, hogy így maradjon.

— Ámen! — monda az öregebbik vándor ünnepélyesen. — De most már Isten veletek, jó emberek! Ha úgy kívánjátok, a jövő karácsonykor ismét betérünk hozzátok.

— Hogyne kívánók, de bizony kívánjuk! — mondák mind a ketten. — Csak jertek el, szívesen látunk!

A vándorok elmentek. S attól az időtől fogva, hogy elmentek, a jószívű emberek vagyunkája szemlátomást gyarapodott. Egyetlen tehenük annyi sok és jó tejet adott, mint azelőtt soha, s az asszony minden nap vihetett vaját a városba. Egyetlen birkájukon a sűrű puha gyapjú oly gyorsan nőtt, hogy alig győzték lenyírni; a tyúkok pedig annyit tojtak, hogy hetenként kétszer-háromszor is el kellett az asszonynak a városba mennie, s jó áron adott el mindent.

De nemcsak a lábas jószág, hanem a szántóföld is kitért magáért. Olyan gazdag aratásuk volt, mint azelőtt soha. Most már rozzant kis kunyhójukat is tatarozhatták, egy tehenet is vettek még, a házikójuk megett pedig egy kis földecskei, a melyet kertté alakítottak át.

Mindamellett most is olyan szerények, dolgosak és becsületesek maradtak, mint a milyenek azelőtt voltak, s nyíltan bevallották, hogy szerencsájukat egyedül csak annak a két vándornak köszönhetik, a kiket kunyhójukba befogadtak.

Mikor az esztendő vége felé járt és a szép karácsony közelgett, úgy örültek a jó emberek, akár a gyermekek. Hisz nemsokára eljön az a két idegen, s megköszönhetik nekik az áldást. Egy nap, kevéssel az ünnepek előtt, az a gazdag panaszt látogatta meg őket, a ki a két vándort oly durván elutasította és a ki ezt a tettét már rég megbánta. Meg ám, mert hallotta, hogy az a két szegény vándor szerencsét hozott a

kunyhó lakóira. Jól tudta a hunczfut, hogy ezek a vándorokat most is várják s ezt az örömet is megirigyelte tőlük.

— Egy szép kéréssem volna hozzátok, — monda tettetett nyájassággal. — Igaz, hogy most már ti is kényelmesebben vagytok házikótokban, de annyi helyetek még sincs, hogy két vendéget fogadhassatok, küldjétek hát hozzám azokat a vándorokat, ha ismét eljő'nek.

— Oh a mi barátaink jól érzik magukat majd nálunk is! — felelt az asszony.

— De nálam mégis csak jobb dolguk lesz; nekem külön vendégszobám van, azt szépen berendeztetem a számukra. A feleségem pedig jóféle ételleket fog főzni; tudom, nem lesz semmi panaszuk reánk.

— Nos nem bánom — monda a kunyhó gazdája — megmondom nekik, hogy szívesen látod őket, s ha inkább hozzád térnek be, ám legyen úgy, mi nem ellenkezhetünk.

— Ezt már aztán okosan mondtad, — szólt a paraszt elégedetten. — Ugy látom, hogy mástól sem irigylitek az örömet. Na nem maradok adódotok.

Persze, ő az idegeneket sem szíves vendéglátásból, hanem csak azért kívánta magához, hogy az ő házat is áraszszak el áldással. Gazdag ember volt, de hát még többet kívánt.

Alig hogy a karácsonyest beköszöntött, a két vándor is megjelent a kunyhóban, a hol őket igen barátságosan fogadták s miután megköszönték nekik az áldást, melyben egész éven át részesültek, elmondták a szomszéd kívánságát.

— Jól van — szólt az idősebbik vándor rövid gondolkodás után — megpróbáljuk. Igaz, hogy mi szívesebben maradnánk nálatok, de nem utasíthatjuk vissza annak az embernek a meghívását sem, különben azt gondolhatná, hogy azért a tavalyi barátságatlanságáért haragot tartunk ellene. A mai estét és éjszakát hát az ő házában töltjük, holnap reggel pedig hozzátok jövünk el megint s aztán együtt megyünk a templomba. Jó lesz így?

Az emberek ráhagyták, hogy jó lesz, az idegenek pedig a gazdag szomszéd házához mentek, ott is igen szívesen fogadták őket, s annyi sok minden drága ételt és italt raktak elébük, hogy szinte elbámultak. Miután jóllaktak, a szobájukba vezették őket, a hol a puhára vetett két ág fehér vánkosai ígértek édes pihenést.

Másnap reggel a vendégek jókor felkeltek, hogy régi barátjaikhoz menjenek. Előbb azonban gazdag reggelivel kínálták őket, a paraszt pedig könyörgött, hogy isteni tisztelet után jöjjenek ismét vissza hozzája, s maradjanak is nála mind a két ünnepen. De az idegenek azt mondták, hogy nem maradhatnak oly sokáig.

— Nos hát, ha nem maradhattok, akkor a legszebb koscsimon vitetlek a templomba; szomszédéknál majd megállunk s azokat is elviszszük.

Örült a fősvény paraszt, hogy egy vacsora és reggeli árán szolgálhatta meg az idegen áldását.

A vendégek elfogadták az ajánlatot, s mialatt befogtak, búcsút vettek a házi asszonytól. Szépen megköszönték a szíves vendéglátást s erősen sajnálkoztak, hogy oly szegények, és a barátságot nem viszonzhatják valamivel.

— Különben, ti úgy is gazdag emberek vagytok, hogy aligha akad valami kívánságotok — monda az idősebbik vándor.

— Oh — monda a paraszt panaszos hangon — azért egyet-mást mégis csak óhajtanánk, a mi még nincsen.

— Ugy ám, — bizonykodott az asszony, a ki épp olyan fősvény volt és kapzsi, mint az ura, — csak aztán foganatja is lenne annak a mi kívánságunknak!

— Nos jól van, — szólt a vándor, — mind a ketten mondhattok két-két kívánságot. De jól vigyázzatok, mert mihelyest kimondjátok, mindjárt teljesedik.

A paraszt elvitte ugyan vendégeit és szegény szomszédjait is a templomig, de ő maga nem ment be, hanem vágatva

hajtott vissza a göröngyös úton. Egyszer csak az egyik ló megbotlott és elesett.

— Hogy az ördög vinne el! — káromkodott a paraszt, ostorával az elesett lóra csapva. De jaj, alig hogy ezt az Isten-telen szót kimondta, a lovak eltűntek, ő maga pedig, mintha kővé vált volna, úgy ült a kocsin, még mindig kezében tartva a gyepelőket. De csak eszméletre tért megint, és csak most tudta meg, hogy mekkora baj érte. Most nemcsak lovai veszték oda, hanem az egyik kívánság is kárba veszett. Végre azzal a gondolattal vigasztalta meg magát, hogy hiszen módjában áll egy másik pár lovat kívánni. De előbb a feleségével akart beszélni. Tehát leszállt a kocsiról és hazament.

Felesége azalatt a nagy vendégszobában ült, s türelmetlenül várta a férjét, hogy vele a kívánságokat megbeszélje.

— Ugyan hol maradhat már olyan sokáig, talán csak nem ment el ő is a templomba? — tűnődött az asszony; — bárcsak itt volna már, különben megöl a türelmetlenség!

Alig hogy ezt kimondta, férje már előtte is állott.

— No ez szép história! De te vagy az oka mindennek, mert te mondtad, hogy a legjobb lovakat fogjam be s már most oda vannak, mert én haragomban azt kívántam, hogy az ördög vigye el őket, — káromkodott a paraszt.

— No már az mégis csak sok, — kiáltott az asszony, — nem elég, hogy az ostobaságot elkövetted, még rám is akarsz kenni. Igazán, valami okosabbat kívánhattál volna. De mindig mondtam s most is mondom, hogy nálam nélkül csak bolondot beszélsz!

— Ne járjon a szád! Te sem vagy okosabb, mint én. Bár csak a kéményben ülnél inkább, ott legalább ráérnél meggondolni, hogy mit kívánj magadnak.

Alig, hogy ezt az ostoba szót a paraszt kimondta, felesége már is a kéményben ült és jajgatott, mert bármennyire erőlködött, még sem bírt kiszabadulni, mintha csak oda szegezték volna ahhoz a kormos falhoz.

— Az Isten szerelméért, — kiáltott fel a férfi a kéménybe, — most csak egy tele hordó aranyat kívánj, a kéményt majd aztán felbontatom s akkor kiszabadulsz!

— No még csak az kellene, hogy pár napig itt maradjak s magamat barnára füstöltessem, mint a kolbász! Abból semmi sem lesz, s az én kívánságom csak az, hogy innen mihamarabb szabaduljak.

És kiszabadult.

— Most pedig vége van a mi kívánságainknak is, — sóhajtott fel a paraszt, — egy rozsdás szeggel sem vagyunk gazdagabbak, sőt ellenkezőleg: egy pár szép lóval szegényebbek. Soha életemben nem felejttem el ezt a karácsonyt.

— De én sem ám, — tévé hozzá az asszony, kormos arcát törülgetve.

A két vándort pedig nem látták többé azon a vidéken.

A ki Muki.

Kecskemétre igyekeztek a vásárosok s egy kis útszéli csárdában betértek egy pohár borra. De alig telepedtek le, irgalmatlan zivatar támadt s a borozó vásárosok még jó ideig ott rekedtek az ivóban s mindenféle mesék elmondásával töltötték az időt.

Végre egy öreg szürszabóra került a sor, ki a következő mulatságos történetet beszélte el:

— Nyirhalmon, az én kedves szülővárosomban — így kezdé — lakott egy ember, a kinek Ormós Nepomuk János volt a neve, de a kit az egész város a „kis Muki” név alatt ismert. Mintha most is látnám, úgy emlékszem rá, annál is inkább, mert egyszer verést is kaptam apámtól miatta. A kis Muki már vén legény volt, a mikor ismertem, de egy méternyinél aligha volt hosszabb, a mellett pedig czingár kis testén akkora fejet czipelt, mint egy üst. Muki egymaga lakott egy nagy házban, maga főzött, maga takarított s ha a kémény nem füstölgött volna a házán, azt sem tudtam volna, él-e, hal-e, mert évenként legfeljebb háromszor-négyszer hagyta el a házát. Ilyenkor aztán a hány gyerek csak volt az utcán, mind körülvevttük, tánczoltunk. ujjongtunk és se vége, se hossza nem volt az éktelen lármának. Muki azonban ezt köszönésnek vette, s kalapját egész komolyan megemelve, jó napot kívánt nekünk s tovább csoszogott az ő rengeteg nagy csiz-

maiban. Mi utána szaladtunk s egyre kiabáltuk: „KisMuki! Kis Muki!” Később pedig verset is faragott valaki rája s kórusban énekeltek. Még most is restellem, hogy az éneklők között én kiabáltam legjobban, s mi több, még a köpenyegét is rán-czigáltam.

De egyszer aztán megjártam vele. Legjavában röhögtem és kiabáltam, mikor láttam, hogy Muki egyenesen a mi házunknak tart s be is megy. Én persze elbújtam. Rövid idő múlva Muki megint kijött a házunkból, de apám kíséretében, a ki csak a kapuban búcsúzott el tőle folytonos hajlongás és kézszorítás közben, a miből azt vehettem ki, hogy apám bizony nagy tisztelője lehet a kis Mukinak. Kezdtem magamat nem jól érezni, mert beláttam, hogy a mit én Mukival tettem, az helytelen volt és büntetést érdemel. Sokáig nem mertem kibújni rejtekhelyemből, de végre bántott az éhség s lehor-gasztott fővel, bűnbánóan léptem apám elé.

— Azt hallottam, hogy te a jó Mukival csúfalkodtál, — szólt apám komoly és szigorú hangon. — Te nem is tudod, hogy mekkorát vétettél ezzel; azért hát elmondom neked a kis Muki történetét, s hiszem, hogy többé nem fo-god kicsúfolni. Előbb azonban megtánczoltatlak a nadrág-szíjjal.

Mikor a táncznak vége volt, apám a sarokba ültetett s el kezdett mesélni.

— Mukinak az apja — így kezdé apám — szegény ember volt ugyan, de mindenki tisztelte és becsülte. Csaknem oly visszavonultan élt, mint most a fia. Ezt nem igen szenved-hette, mert restelte, hogy olyan esetlen alakja van; a nevelé-sével éppen nem törődött. Muki még tizenhat éves korában is egészen tudatlan volt, s úgy viselkedett, mint egy kis gyerek. Ekkor az öreg meghalt, a kis tudatlan Mukit pedig a rokonok, kiknek apja adósuk volt, kikergették a házból. Azt mondták neki, menjen el világgá, próbáljon szerencsét. Muki erre azt felelte, hogy rögtön indul, s csak arra kérte gondoskodó roko-

nait, hogy adják oda neki az apja öltözetét. Odaadták, csak-hogy lerázzák a nyakukról, ám az öreg Ormós erős, nagy ember volt, s öltözete sehogy sem illett a kis törpe Mukira, ami hosszú volt, azt levágta, de már a bőségen nem tudott változtatni. Persze, hogy így valami furcsa ficzkó volt abban a lötyögős ruhában! De ő ezzel nem törődött s vígan füttyözve hagyta el a várost.

Ment, mendegélt, s a hol az úton valami csillogó üvegdarabot, vagy fazékcserépet talált, azt gondosan a zsebébe tette s ha messziről egy-egy toronytető fénylett a napsugárban, magánkívül volt örömeben, mert azt hitte, hogy a cserép gyémánttá változik, s hogy már Tündérországba ért. De mikor este lett s gyomra korogni kezdett, vékonyka lábszárai pedig már-már összeroskadtak a nagy fáradtság miatt, akkor észre tért, hogy bizony még itt van a földön, a hol enni és inni kell, no meg pihenni.

Két napig vándorolt és éhezett s már aggódni kezdett, hátha még sem találja meg azt a keresve keresett szerencsét. Hátha étlen-szomjan, nyomorultul kell elpusztulnia? Harmadik nap egy helyre ért föl, a honnan nagy várost pillantott meg. A házakon tarka lobogók lengettek s a templomok és tornyok tetői úgy ragyogtak, mint a csiszolt arany.

— Ott fogom a szerencsémet megtalálni, — monda magában, s minden fáradtsága mellett is, örömeben ugrándozni kezdett. A város közeinek látszott ugyan, de azért mégis csak dél tájban ért a kapujához. Ott leporolta csizmáját, megigazította ruháját, azután bement. Egyik utcán fel, a másikon le... de bizony sehol sem nyílt ajtó s senki sem szólt hozzá: „Kis Muki, gyere be, egyél, igyál és pihend ki magadat!“ Pedig így képzelte ő azt, mikor a várost megpillantotta. Sóvárgó pillantásokat vetett, hol az egyik, hol a másik házra, meg-megállt, de senki sem törődött vele. Végre egy szép magas házhoz ért, s alig hogy föltekintett, az egyik ablak kinyílt s egy öreg aszszony hajlott ki belőle, e versikét énekelve:

„Kész a kása, kész,
Édes, mint a méz;
Nem is forró már,
Asztalon a tál.
Jertek, jertek hát,
Innen s onnan át!
Kész a kása már,
Asztalon a tál!”

Nemsokára kinyílt a ház ajtaja és temérdek sok kutya és macska ment be rajta. Muki egy kevesett habozott, de aztán ő is bement. Egynehány fiatal czicza előtte ment, azokat követte, mert azt hitte, hogy azok már ismerik az utat'a konyhához.

Alig hogy a folyosóra ért, az öreg asszonynyal találkozott, a ki barátságtalan hangon kérdezte tőle, hogy kit keres, mit akar?

— Hallottam, hogy kigyelmed meghívott valakit a kásához — felelt Muki — s mivel nagyon éhes vagyok, hát én is eljöttem.

Az asszony elnevette magát s azután azt kérdezte tőle:

— Hát aztán honnan kerültél te ide, te furcsa ficzkó?

Az egész város tudja, hogy én csak macskáimnak főzök s nagy ritkán hívom meg a szomszédokat is.

Muki elbeszélte élete történetét s kérte, hogy engedné meg neki, hogy a macskákkal ő is együtt ebédelhessen.

Az asszonynak megtetszett a nyíltszívű fiú s jól megvendégelte, végre pedig így szólt hozzá:

— Tudod mit, kis Muki, maradj nálam, légy szolgám, nem lesz sok dolgod, s jól fogod magad érezni.

Mukinak ízlett az édes kása s ott maradt az asszonynál. Nem volt valami nehéz szolgálata. Volt az asszonynak két kandúrja és négy macskája, azokat kellett gondozni és rajok vigyázni. Több kis kutya is volt a háznál, de azokra az asszony nem volt olyan kényes, mint a macskákra, melyeket úgy szeretett, mint anya a gyermekeit. Egyébként csendesen élt és visszavonultan, csak úgy, mint otthon az apja élt; egész

nap csak a kutyákat és macskákat látta, enni eleget kapott s így jó ideig meg volt elégedve a sorsával. Idővel azonban a macskák szemtelenkedni kezdtek; valahányszor az asszony elment hazulról, mintha csak meg lettek volna bolondulva, oly eszeveszetten ugrándoztak a szobákban s edényt, üveget, a mit útban találtak, mind összetörték. Mihelyest pedig a visszatérő asszony lépteit hallották, szépen lefeküdtek s tettették magukat, mintha semmi sem történt volna. Az asszony persze mindannyiszor dühbe jött és Mukit szidta, bármennyire esküdött is az, hogy nem ő, hanem azok a gonosz macskák forgattak fel mindent.

Muki búsulni kezdett, hogy az öreg asszonynál sem találta meg a szerencséjét s elhatározta, hogy otthagyja a szolgálatot. És mivel már tapasztalásból tudta, hogy milyen bajos pénz nélkül utazni, azt is elhatározta, hogy valami módon azt a bért is megszerzi, mit neki az asszony ígért, de soha meg nem adott. Eszébe jutott az a szoba, melynek ajtaja mindig be van zárva, a melybe soha még csak be sem pillanthatott. Hátha ott vannak az asszony kincsei? Szeretett volna valahogyan bejutni, de ez a nagy lakatok miatt lehetetlen volt.

Egy reggel, mikor az asszony hazulról elment, az egyik kutya, melylyel igen mostohán bántak, Muki elé állott s úgy tett, mintha hívná valahová. Muki utána ment, egészen az asszony hálószobájába, a hol egy kis ajtóra bukkant, melyet azelőtt soha sem látott. Az ajtó abba a bizonyos zárt szobába nyílt, és nyitva volt. De a mit Muki benne keresett, pénzt, nem talált, mert ócska ruhákon és mindenféle csodálatos edényeken kívül semmi sem volt a szobában. Az egyik edény, mely kristályból volt, igen megtetszett Mukinak; de a mikor a kezébe vette, a földre esett és ezer darabra tört. Muki szinte kővé vált nagy ijedtében; mikor pedig magához tért, első gondolata az volt, hogy megszökik, mert különben — azt gondolta — agyonütik. De előbb mégis még egyszer körülnézett, hátha talál valamit, a minek hasznát vehetné? Egy pár óriási

papucs és egy kis sétabot tűnt a szemébe s ezeket magával vitte.

— Itt legalább látni fogják az emberek, hogy már nem vagyok gyerek, — gondolta magában. — Azután hamarosan felöltözött és útnak indult. Annyira sietett, úgy rohant, hogy utóbb meg sem tudott állni. Ugy érezte, hogy nem is ő szalad, hanem a papucsai viszik oly gyorsan, s mivel lábai már nem birták, odaszólt a papucsoknak, mint a lovaknak szokás, a mikor meg akarják állítani: hóha hó! A papucsok megálltak, és Muki fáradtan vetette magát a földre.

De azért egy cseppet sem boszankodott, sőt inkább örült. Hisz ilyenformán még sem szolgált hiába, mert hátha a papucsok által majd a szerencséjét megtalálja?

Csakhamar elaludt.

Álmában pedig megjelent neki az a kis kutya, a mely az asszony szobájába vezette s így szólott hozzá:

— Kedves Muki, te még nem tudod hasznát venni papucsaidnak. Tudd meg hát, hogy ha háromszor megfordulsz rajtuk, oda repülhetsz, a hova akarsz; a pálczával pedig kincseket találhatsz, mert a hol arany van elásva, ott háromszor üt a földre, a hol ezüst van, ott kétszer.

Mihelyt fölébredt, mindjárt próbát is tett Muki s a legközelebbi nagy városba kívánta magát. Mint a szél, oly gyorsan repült tovább s egyszerre csak egy nagy piacon találta magát, a hol számtalan sátor és bódé volt felütve, s tömérdek sok ember hullámozott föl s alá.

Pénzt, kincset bajos volt mindjárt találni, azért hát egyelőre futárnak ajánlkozott a királyi udvarnál.

— Micsoda, te futár akarsz lenni? — kérde a királyi hoppmester gúnyosan. — Pusztulj innen, de mindjárt, különben kidobatlak. Hogy mersz engem bolondnak tartani!?

Muki azt felelte, hogy esze ágában sincs valakit bolondnak nézni; ő komolyan beszél, tessék erről a királyt értesíteni.

a többi az ő dolga. Akár versenyt is kész futni, ha úgy kívánják.

— Te versenyt tudnál futni, versenyt, azzal a te három arasznyi lábaddal? Ugyan hordd el magadat, ne fecsegi többet. Vagy jól van, maradj. Eredj a konyhába, ott enned, innod adnak. Majd szólok a királynak, hadd mulasson rajtad, úgy sem nevetett már régen.

A király pedig elrendelte, hogy a versenyfutás este legyen a vár mellett fekvő réten, és hogy a kis törpét mindenképpen gondozzák és jól tartsák.

Este nagy néptömeg csődült össze a réten. Mindenki kíváncsi volt a kis Mukira. Maga a király fiaival és leányaival az emelvényen foglalt helyet, s mikor a kicsi királykisasszony a fátýolával intett, a két versenyfutó megindult. Eleinte Muki vetélytársa volt előnyben, de Muki csak mosolygott; azután neki iramodva bűvös papucsában, úgy szaladt, mint a szél s már rég a célznál volt, mikor a másik lihegve ért oda.

A királynak annyira megtetszett a kis Muki, hogy mindjárt kinevezte futárnak. ígért neki egy esztendőre száz aranyat.

— Nos most már megtaláltam a szerencsémét, — gondolta magában a kis Muki.

A király csákugyan nagyon megkedvelte Mukit. Ámde ez nem tetszett a többi szolgának s mindenkép azon voltak, hogy Mukit a király kegyéből kítúrják. Mindent elkövettek, hogy célzt érjenek. Muki azonban nem gondolt boszura, hanem a mi kis pénze volt, azt osztogatta, hogy magát megkedveltesse. Mikor már nem volt pénze, szereznie kellett. De honnan? Ekkor eszébe jutott a kis pálczikája, hátha ez segítené valamire? Sokszor hallotta mesélni, hogy a mostan uralkodó király apja, mikor ellenség tört be az országba, temérdek kinséset ásott el és senkinek sem fedezte fel a titkot, még a fiának sem.

Mikor egy este a kertben sétált, pálczikája kopogtatni kezdett, s ebből megtudta, hogy ott pénz van elásva. Mindjárt

ásót hozott s több órai fáradságos munka után egy vasfazekat talált, mely tele volt arany pénzzel. Miután a zsebeit tele-tömte, visszatért a várba s a pénzt elrejtette, a következő napokon pedig elosztotta.

E miatt még nagyobb lett a szolgák irigysége. A pohárnok nem is hagyhatta szó nélkül s elkezdett példázódni a király előtt. Szomorú arcot vágott s azt mondta:

— Felséges uram, úgy látom, hogy kegyelmedből kiestem.

— Ugyan ne bolondozz, — monda a király, — olyan vagyok most is hozzád, mint annakelőtte.

— Igen ám, kedvencz futárod, Mukit, elárasztod aranyaidal, szegény hű szolgáltnak pedig semmit sem adsz.

A királynak gyanúja támadt erre, hogy Muki a kincstárt lopja meg, s onnan szerzi azt a sok aranyat. Elrendelte, hogy Mukinak minden lépésére vigyázzanak. így történt aztán, hogy mikor pénzt akart kivenni a vasfazékból, rajta kapták, mindjárt a király elé vitték, a ki már aludt. A kincstárnok jelentette, hogy Mukit rajta kapták, mikor egy arannyal telt vasfazekat akart elásni.

— Nem igaz! — kiáltá Muki, a ki magát ártatlannak érezte, — nem el-, hanem kiásni akartam én azt a fazekat!

A jelenlevők e mentegetőzésre nagyot nevettek, a király pedig erős haragra lobbant.

— Te nyomorult, nem elég, hogy megloptál, még tagadni is akarsz s engem olyan ostobának tartasz, hogy mentséged elhiszem? A börtönbe veled, gaz ficzkó, holnap pedig az akasztófára.

Erre Mukit bilincsbe verték s a tömlöczbe vitték.

Mikor Mukit másnap a vesztőhelyre vitték, meggondolta magát, kihallgatást kért a királytól s elmondta neki a pálczika bűverejét.

— Jól van — szólta a király — megkegyelmezek neked; de ha meg nem mondod, hogy a versenyfutásnál miképpen tudtál győztes lenni, halálig tartó fogságra vetlek.

Erre a papucs titkát is elárulta Muki és azonnal próbát s tétetett a királylyal, s addig futtatta, míg eszméletlenül össze íem esett. Mikor a király ismét magához tért, rettenetesen lühös volt Mukira.

— Szavamat adtam, — monda neki, — hogy életedet, szabadságodat meghagyom; de ha tizenkét óra alatt országunkból el nem kotródsz, felköttetek! A papucsot meg a pálcikát azonban a kincstárba vitette.

Búsan hagyta el Muki a zsarnok király országát, s az erdők sűrűjében bolyongott, a hol végre a nagy fáradtságtól elaludott.

Mikor fölébredt, gyönyörű piros almát piilantott meg azon a fán, a mely alatt az éjszakát töltötte. Persze, hogy mindjárt szakított néhányat, hogy éhségét elvegye; azután pedig a közelben csergedező patakhöz ment és lehajolt, hogy igyék. De ni, a mint a vízbe néz, azt látja, hogy hosszú számárfülei vannak és vastag, vörös orra.

— Hát hiszen igaz, hogy ezeket a számárfüleket megérdemeltem, — kiáltott fel Muki, — mert szerencsémet lábbal tapostam, mint akár egy számár!

Azután tovább ment, s mikor újra megéhezett, egy másik fáról szakított almát, s miután ezt megette, vörös orra és hosszú fülei megint eltűntek.

Már most mind a két fáról szakított s elment a városba, a hol almáit a királyi palota kapuja alatt — persze átöltözve — árulni kezdette. Az asztalnok megvette az almát, s a királyi asztalnál mindenki csodálkozott a gyümölcs kiváló ízén. Csak az volt a baj, hogy az ebéd végeztével a királynak, a hercegnek, a hercegnőknek és mindenkinek hosszú füle nőtt. S e bajon a város leghíresebb orvosai sem tudtak segíteni. De segített Muki. Mint idegen orvos jelentkezett a várban s adott a hercegeknek és hercegnőknek a másik almából, a mitől a hosszú fülek menten eltűntek. A király Mukit a kincstárba vezette és így szólt hozzá:

— Itt van minden kincsem, válaszsz, csak szabadíts meg hosszú füleimtől.

Muki a papucsot és a pálczikát választotta, a mi *úgyis* az övé volt, aztán ezt monda a királynak:

— Áhá, úgy-e megismersz, te szószegő király? Szó sincs arról, hogy ékességedtől megszabadítsalak! Füledet meghagyom, hogy mindig emlékezzél meg a kis Mukira! — S ezzel elillant.

Azóta itt él a kis Muki városunkban s tiszteli, becsüli mindenki.

Eddig tartott a szűrszabó meséje. Ez alatt a vihar is múlt s a vásárosok tovább tarthattak útjukon Kecskemétre.